Hz. ÖMER

İslam Öncesi Hayatı:

- Hz. Ömer de Hz. Ebû Bekir gibi, İslam'dan önce ticaretle meşgul olmuş, pek çok belde görmüş, bilgili ve kültürlü biriydi. Kureyşliler içinde okuma yazma bilen sayılı kimseler arasında yer alıyordu.
- Bu büyük insan, Müslüman olduktan sonra, zaman zaman Cahiliye'de geçen hayatını hatırlardı. Kendisi anlatıyor:
- "Hatırladığım iki şeyden birine ağlar, diğerine de gülerim. Ağladığım şey, kızımı diri diri toprağa gömdüğümdür. Güldüğüm de, helvadan putlar yapar, acıkınca da yerdik!"

Evlilikleri ve Çocukları

- Hz. Ömer birkaç defa evlendi. Bu evliliklerinden çocukları da oldu. Bunlardan dört tanesi meşhurdur.
- Bunlar, Peygamber Efendimizin hanımı olma şerefine eren Hz. Hafsa, bir ilim ve hadis deryası olan Abdullah bin Ömer, cesaretiyle meşhur Ubeydullah, fazilet ve takvası ile meşhur Âsım'dır.

Faruk Lakabını Alması

- Künyesi Ebû Hafs, lâkabı **Fâruk**'tur. "**Fâru**k" denmesi; hak ile bâtılı en iyi şekilde fark etmesinden veyâ Müslümanlar dinlerini gizlerken onun Müslüman olduğunu açıklamasındandır.
- Diğer bir rivâyet:
- Bir münâfıkla bir Yahûdî nizâ ettiler ve muhâkeme için Rasûlüllah'a geldiler. Rasûl ü Ekrem Yahûdî'nin lehine hüküm verdi.
- Münâfık Peygamberimizin bu hükmüne râzı olmadı. "Hz. Ömer'e gidelim" dedi. Huzûruna vardılar. Yahûdî, önce Hz. Peygamber'e gittiklerini; O'nun lehine hükmettiğini; ancak bu hükme râzı olmayan

hasmının ısrârıyla huzûruna geldiklerini söyledi. Münâfık da “Evet öyle” dedi. Hz. Ömer:

- “Ben Rasûlüllah’ın hükmüne râzı olmayana böyle hükmederim” diyerek kılıcıyla münâfığın kafasını uçurdu. Bunun üzerine Cebrâil:
- -“*Ömer hak ile bâtılı tefrik etti*” diyerek hâdiseyi Rasûlüllah’a haber vermişti. Bu şerefli lâkap buradan olduğu da söylenir.

Müslüman Olması:

- Resûlullah, müşrikler arasında bulunan, güçlü kuvvetli ve halk arasında itibarlı iki Ömer'den birinin Müslüman olması için Allah'a duada bulundu ve şöyle niyaz etti:

- اَللَّهُمَّ أَعِزَّ الْإِسْلَامَ بِأَحَبِّ هَذَيْنِ الرَّجُلَيْنِ إِلَيْكَ بِأَبِي جَهْلٍ أَوْ بِعُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ

- *"Allah'ım! İslam'ı Ebû Cehil bin Hişam veya Ömer bin Hattab'tan hangisi sana daha sevimliyse onunla kuvvetlendir!"*[1]

---

[1] Tirmizi.

- Hz. Hamza'nın İslâm'ı kabûlü, Müslümanları sevindirmiş fakat müşrikleri telaşlandırmıştı. Kureyş ileri gelenleri "Dârü'n-Nedve" de toplandılar. "Bunlar gittikce çoğalıp kuvvetleniyorlar, çabuk çâresine bakmazsak, ileride önünü alamayacağımız tehlikeler doğar... Buna kesin çâre bulmalayız" dediler. Çeşitli teklifler ortaya atıldı. Ebû Cehil:
- "-Muhammed'i öldürmekten başka çıkar yol yok. Bu işi yapana şu kadar deve ve altın verelim," deyince Ömer ayağa kalktı:
- "-Bu işi ancak Hattâb oğlu yapar"? dedi. Ömer alkışlar arasında yola çıktı. Silahlarını kuşanıp giderken yolda Abdullah oğlu Nuaym'e rastladı. Nuaym:
- "-Nereye böyle ya Ömer"? diye sordu. Ömer:

- "-Araplar arasına ayrılık sokan Muhammed'in vücûdunu ortadan kaldırmağa"... diye cevâp verdi.
- "-Ya Ömer, sen çok zor bir işe kalkışmışsın. Müslümanlar Muhammed (s.a.s.)'in etrafında pervane gibi dönüyor, seni O'na yaklaştırmazlar. Yapabildiğini kabûl etsek, Hâşimoğulları seni yaşatmazlar"... dedi. Ömer bu sözlere kızdı.
- "-Yoksa sen de mi onlardansın"? diye çıkıştı. Nuaym:
- "-Sen benden önce kendi yakınlarına bak. Enişten Saîd ile kız kardeşin Fâtıma Müslüman oldular," dedi.
- Ömer buna hiç ihtimâl vermedi. Fakat içine düşen şüpheyi gidermek için, yolunu değiştirip doğru eniştesi Saîd b. Zeyd'in evine vardı. Bu

esnâda içeride Kur'ân-ı Kerîm okunuyordu. Ömer, kapı önünde okunanları işitti. Kapıyı kırarcasına vurdu.

- İçerdekiler Ömer'i görünce telaşlandılar. Ömer'in İslâm'a olan düşmanlığını biliyorlardı. Hemen Kur'ân sahifesini sakladılar ve kapıyı açtılar. Ömer:
- -"Nedir o okuduğunuz şey"? diye bağırdı. Eniştesi:
- -"Bir şey yok", diye cevap verdi. Ömer:
- -"İşittiklerim doğruymuş" diyerek, hiddetle eniştesinin üzerine atıldı. Araya giren kız kardeşinin, bir tokatla yüzünü kan içinde bıraktı. Canı yanan kızkardeşi Fâtıma:
- -"Ya Ömer, Allah'tan kork. Ben ve eşim Müslüman olduk, bundan gurur duyuyoruz ve senden korkmuyoruz. Öldürsen de dinimizden

dönmeyiz"... dedi ve şehâdet getirdi. Yüzü kan içindeki kız kardeşinin bu hâli ve sözleri Ömer'i sarstı, kalbinde bir yumuşama başladı, âdeta yaptıklarına pişmandı. Olduğu yere oturdu:

- -"Hele şu okuduğunuz şeyi getirin, göreyim", dedi. Kız kardeşi Kur'ân-ı Kerîm sahifesini O'na verdi. Bu sahife "Tâ Hâ" veya "Hadîd" Sûresinin ilk âyetleriydi. Ömer büyük bir ilgi ile sahifeyi okumaya başladı.
- **سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ (1) لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (2) هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ**

- ***"Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi Allah'ı tesbîh ederler. Yegâne galip ve hikmet sahibi olan O'dur. Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur, hem diriltir, hem öldürür. O her şeye hakkıyla kâdirdir. O her şeyden öncedir. Kendisinden sonra hiç bir şeyin kalmayacağı Son'dur, varlığı aşikârdır, gerçek mâhiyeti insan için gizlidir, O her şeyi bilir"...***[2]
- Ömer bu âyetleri okuduktan sonra derin bir düşünceye daldı. Allah Kelâmı'nın yüksek mânâ ve fesâhati onun kalbine işlemişti. "Göklerde ve yerde olan şeyler hepsi Allah'ın, bizim putlarımızın bir şeyi yok...," diye düşündü. "Beni Rasûlullah (s.a.s.)'in yanına götürün" dedi O esnada Hz. Peygamber (s.a.s.) Safâ semtinde Erkâm'ın evindeydi.

---

[2] Hadid, 57/1-3.

- Ömer'in silahlı olarak geldiğini gören Müslümanlar telaşlandılar. Yalnızca, Hz. Hamza:
- -İyilik için gelirse ne âlâ, aksi halde geleceği varsa, göreceği de var, telâşa gerek yok... dedi. Sağından ve solundan iki kişi tutarak Rasûlullah (s.a.s.)'in huzuruna götürdüler. Ömer, Hz. Peygamber (s.a.s.)'in önünde diz çökerek şehâdet getirdi. Orada bulunanlar sevinçlerinden hep birden tekbir getirdiler. Safâ tepesinde yükselen "Allâhü Ekber" sadâsı ile Mekke ufuklarını çınlattılar.
- Ömer:
- -"Kaç kişiyiz"? diye sordu.
- -"Seninle 40 olduk," dediler. Ömer:

- -"O halde ne duruyoruz"? Hemen çıkalım, Harem-i Şerîf'e gidelim, dedi. Bütün Müslümanlar toplu halde Kâbe'ye gittiler.
- Kureyş, Dâru'n-Nedve'de sonucu merak içinde beklemekteydi. Müslümanların toplu halde Harem-i Şerîf'e ilerlediğini görünce:
- -"İşte Ömer, hepsini önüne katmış getiriyor... " dediler.
- Ömer Kureyşlileri görünce:
- -"Beni bilen bilsin, bilmeyen öğrensin, Ben Hattab oğlu Ömer'im. İşte Müslüman oldum..." dedi ve şehâdet getirdi. Kureyşliler şaşkına döndüler. Her biri bir tarafa savuştu.
- Müslümanlar ilk defa Harem-i Şerîfte saf olup topluca namaz kıldılar.
- Hamza ve Ömer'in Müslüman olmalarıyla, İslâm'ın yayılması hız kazandı. Daha önce 6 yılda sayıları ancak 40 kişiye ulaşabilmişken bir yıl sonra Müslümanların sayısı 300'ü geçmiş, bunlardan 90 kişi Habeşistan'a hicret etmişti.

Hz. Ömer’in Hicreti:

- Fakat müşrikler, Müslümanlara Mekke’de hayat hakkı tanımıyor, her türlü işkenceyi reva görüyorlardı. İşkenceler dayanılmaz hâl alınca, sahabilere, hayatlarını korumaları ve dinlerini rahatça yaşayabilmeleri için Medine’ye hicret izni çıktı. Birer ikişer veya kafileler hâlinde, bilhassa geceleyin gizlice Medine’nin yolunu tuttular
- Hz. Ömer böyle yapmadı. Cesaret ve imani şecaatini burada da gösterdi. Rasûlullah hicret etmesini isteyince hemen kılıcını kuşandı ve Kâbe’nin avlusuna gitti.
- Müşrikler orada toplanmış, Müslümanlara yapacakları işkenceleri planlıyorlardı. Hz. Ömer’i karşılarında görünce birden şaşırdılar. Hz.

Hz. Ömer, onların şaşkın bakışları altında Kâbe'yi tavaf etti, iki rekât da namaz kıldı. Sonra da müşriklere dönüp:

- مَنْ أَرَادَ أَنْ تَثْكُلَهُ أُمُّهُ، وَيُوتِمَ وَلَدَهُ، وَيُرْمِلَ زَوْجَتَهُ، فَلْيَلْقَنِي وَرَاءَ هَذَا الْوَادِي

- "İşte, ben gidiyorum." dedi, «Anasını ağlatmak, karısını dul, çocuklarını yetim bırakmak isteyen varsa şu vadinin arkasında bana yetişsin!»
- Bu iman ve şecaat karşısında müşriklerden hiç kimse kalkıp bir şey söyleyemedi. Hz. Ömer, gün ortasında sakin ve emin adımlarla Medine'nin yolunu tuttu.

Rasulullah Sevgisi:

- Hz. Ömer birgün Peygamber Efendimize şöyle dedi:
- وَاللهِ لَأَنْتَ يَا رَسُولَ اللهِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا نَفْسِي،
- “Allah’a yemin olsun ki! Yâ Resûlallah,sen bana canımdan başka her şeyden daha sevgilisin.” dedi. Peygamberimiz ona şöyle dedi:
- لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ نَفْسِهِ
- *“Sizden biriniz ben ona canından daha sevimli olmadıkça gerçek iman etmiş olmaz”*

- فَقَالَ عُمَرُ: فَلَأَنْتَ الْآنَ وَاللهِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي،
- Bunun üzerine Hz. Ömer şöyle dedi: “Allah’a yemin olsun ki, şimdi sen bana kendi canımdan daha sevimlisin”
- فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: اَلْآنَ يَا عُمَرُ
- Bunun üzerine Peygamber Efendimiz *“İşte şimdi oldu ey Ömer!”* buyurdular.[3]

---

[3] İbn Hanbel.

Havf ve Reca’sı

- Cennetle müjdelenmesine ve Peygamber Efendimizin pek çok iltifatına mazhar olmasına rağmen, yine de kulluğun gereği olarak daima korku ve ümit arasında bulunur, ameline güvenmezdi. Hattâ onun şu sözü bu hususta pek meşhurdur:
- “Bir kişinin dışında bütün insanların cehenneme gireceğini bilsem, o bir kişinin kendim olmasından korkarım! Bir kişinin dışında herkesin cennete gireceğini bilsem, cennete gidecek o kişinin de kendim olmasını ümit ederim.” derdi.

İlimde Derecesi

- Hz. Ömer, Resûlullah'ın yanında çok bulunan, onun ilim ve feyzinden istifade eden sahabilerdendi. Bunun içindir ki, Peygamberimiz kendisine fetva salahiyeti vermişti. Onun ilmi hakkında Abdullah bin Mes'ud (r.a.) şöyle der:
- "Hz. Ömer'in ilmi terazinin bir kefesine, yeryüzündekilerin ilmi de öteki kefesine konsa, Ömer'in (r.a.) ilmi ağır basardı. O, aramızda Allah'ı en iyi tanıyan, Allah'ın kitabını en güzel okuyup anlayan ve dinde derin anlayış sahibi olandı."

Takvası ve İhlası

- Hz. Ömer takva, ihlas ve ibadette de zirvedeydi. Bilhassa geceleri namaz kılıp gündüzleri oruç tutmayı pek severdi.
- Yaradılıştan öfkeli bir mizaca sahibti. Öfkelendiğinde yanında Kur'ân okunursa, öfkesi geçerdi. Peygamberimizin, "Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin." hadisini devamlı hatırında tutardı. Bu maksatla, her günün akşamında kendi kendine, "Ey Ömer, bugün Allah için ne yaptın?" diye sorardı.
- Ölümü her gün kendisine hatırlatacak birini vazifelendirmişti. Saçına beyaz kıllar düştükten sonra, vazifelendirdiği bu zata, "Artık sana ihtiyaç kalmadı." diyerek vazifesine son verdi.

Halife Seçilmesi

- Hz. Ebû Bekir'in vefatı üzerine Müslümanlar, Hz. Ömer'i halife seçtiler. Çünkü Hz. Ebû Bekir'den sonra o makama en layık olan oydu. Ömer (r.a.) halife seçildikten sonra, minbere çıkarak şu güzel konuşmayı yaptı:
- "Cenâb-ı Hak, beni işlerinize vekil tayin etti. Size faydalı olacağımı ümit ederim. Yüce Allah'tan da bana yardımcı olmasını, sizin haklarınızı korumak hususunda bana ilhamda bulunmasını niyaz ediyorum. Çünkü ben zayıf bir kulum. Bana ancak Allah'ın yardımı kuvvet verir. Halifelik vazifesini üzerime almış olmam, inşallah ahlakımdan hiçbir şeyi değiştirmeyecektir.

- “Büyüklük Cenâb-ı Hakk’a mahsustur. Kulların büyüklenmeye hakları yoktur. Hiçbiriniz, ‘Ömer halife olunca değişti.’ demesin! Ben hakkı kendi nefsimden önce düşünürüm. Onu daima başa alırım. Yaptığım işleri de size açıklarım. İçinizden haksızlığa uğrayan ve kendisine zulmedilen olursa bana haber versin. Çünkü ben de sizin gibi bir insanım. Siz söylemezseniz ben bilemem.”
- Hz. Ömer bunları söyledikten sonra Allah’a şöyle dua etti:
- “Allah’ım, ben sert ve şiddetli biriyim, bana yumuşaklık ihsan eyle. Ben güçsüzüm, bana kuvvet ver. Ey Rabbim, idaresini üzerime aldığım bu ümmeti doğru yola irşat için bana güç ve kuvvet ver.”

Yönetimdeki Titizliği ve Adaleti:

- Artık bundan sonra Hz. Ömer'in gözlerine uyku girmez oldu. Müslümanların bütün yükünü üzerinde hissetmeye başladı. Gece gündüz demeden çalışıyor, ümmetin işlerini eksik bırakmamaya gayret ediyordu. Öyle ki, Fırat Nehri kenarında bir koyun kaybolsa, onun hesabını dahi Allah'ın kendinden soracağına inanıyordu. (Hilye, I, 53)
- Hz. Ömer, yasakladığı bir şeyi evvela kendi nefsine ve aile efradına tatbik ederdi. Hattâ o kadar ki, hemen aile efradını çağırır ve onları şöyle ikaz ederdi:
- "Ben şu şeyi yasakladım. İçinizden kimin bunu yaptığını duyarsam, onu, başkalarına vereceğim cezanın iki misliyle cezalandırırım!"

******

- Hz. Ömer, hilafeti zamanında sık sık Medine sokaklarında dolaşır, halkın durumunu kontrol eder, ihtiyaç sahiplerini tespite çalışırdı.
- Bir gece dolaşırken bir evden çocuk ağlamaları işitti. Eve yaklaştı, kapıyı çaldı. İçerden yaşlı bir kadın çıktı. Hz. Ömer, çocukların niçin ağladığını sordu. Kadın, iki günden beri aç olduklarını, bundan dolayı ağladıklarını, onları avutup uyutmak için boş tencereyi karıştırıp durduğunu söyledi.
- Hz. Ömer bu cevap üzerine irkildi. Kadıncağıza:
- “Biraz bekle, ben hemen geliyorum.” dedi.
- Hemen koşup bir miktar un ve yağ sırtladı. Hizmetçisi de yanındaydı. Torbayı taşımak için ısrar ettiyse de, Hz. Ömer:

- “Kıyamet günü benim yükümü de taşıyacak mısın?” diyerek onun isteğini reddetti.
- Kadıncağızın evine vardığında Hz. Ömer nefes nefeseydi. Hemen yemek yaptı, çocukların karnını doyurdu. Çocuklar sevinç içinde gülmeye, oynamaya başladılar.
- Bunu gören Hz. Ömer, kalbi rahatlamış olarak oradan ayrılırken, kadıncağızın:
- “Allah senden razı olsun! Ömer’in makamına asıl sen layıksın.” dediğini işitti. Kadın, gece karanlığında gelenin halife olduğunu fark edememişti.

******

- Bir gün Hz. Ömer’in yanına bir Hıristiyan geldi. Valinin kendisinden yılda iki kez vergi aldığını söyledi. Hz. Ömer böyle bir şeyin yanlış olduğunu söyledi. Hıristiyan huzurdan ayrıldı. Birkaç gün sonra, unuttu zannıyla tekrar halifenin huzuruna çıkıp durumu hatırlatınca, Hz. Ömer şöyle dedi:
- “Beni ne zannediyorsun?! Ben, şikâyetini dinleyip halleden bir Müslüman’ım.” dedi.
- Meseleyi araştıran Hıristiyan, konuyla ilgili emrin valiye çoktan ulaştırıldığını öğrendi.

******

- Hz. Ömer bir defasında birinin dilendiğini gördü. Yanına yaklaştı. Bu bir gayrimüslimdi. Niçin dilendiğini sordu. İhtiyar, cizye verdiğini, bu sebeple fakir düştüğünü, cizye verecek durumda olmadığını söyledi.
- Adalet güneşi Hz. Ömer, onu yanına aldı, hazineden kendisine maaş bağladı. Sonra da şöyle dedi:
- “Genç iken bunları çalıştırıp, yaşlandıkları zaman da sokağa atamayız.”

******

- Hz. Ömer (r.a.), bir savaş sonrası ganimetleri taksim etmişti. Herkese bir parça kumaş düşmüştü. Fakat bu kumaş tek başına bir işe yaramıyordu. Oğlu Abdullah, babasına:
- “Bu kumaş tek başına ne benim, ne de senin işine yaramıyor. Ben hakkımı sana vereyim de, kendine güzel bir elbise yaptır.” demişti.

- Hz. Ömer de oğlunun hediyesini kabul ederek bir elbise yaptırmıştı.
- Birkaç gün sonra, üzerinde bu elbise olduğu hâlde bir konuşma yapmak için minbere çıkmıştı.
- “Ey müminler! Beni dinleyin ve bana uyun.” der demez, arka saflarda oturan fakir bir zat ayağa kalktı:
- “Ey müminlerin emîri! Seni dinlemiyorum ve sana itaat da etmiyorum! Çünkü sen, Allah ve Resûl’ünün yolundan gitmiyorsun!” dedi.
- Halife bu büyük iddia karşısında sarsıldı:
- “Neden?” diye sordu.
- O zat sebebini şöyle izah etti:

- “Ganimet taksiminde, bizlerden hiçbirine elbise diktirecek kadar bir kumaş düşmediği hâlde, görüyorum ki, sen o kumaştan fazla almış, bir elbise yaptırmışsın!”
- Hz. Ömer, hesabını veremeyeceği bir iddiayla karşılaşmayı bekliyordu. Bunu duyunca rahatlamıştı. Cemaat arasında bulunan oğlu Abdullah’a işaret etti. Hz. Abdullah da kalkıp durumu izah etti. Payına düşen kumaşı babasına verdiğini söyledi.
- Halk sevinçliydi. Gözler ikazda bulunan zata yönelmişti. O zat ayağa kalktı ve:
- “Şimdi konuş, ey müminlerin emîri! Şimdi dinliyor ve sana itaat ediyorum.” dedi.

- Bunun üzerine ellerini Rabb’ine açan adalet kutbu Halife Ömer şöyle dua etti:
- “Ey Rabb’im! Sana sonsuz hamd ediyorum ki, beni, yapacağım hatalardan dolayı ikaz edecek bir ümmete halife etmişsin.”

******

- Bir gün Halife Ömer, bir sahabiyle arasında çıkan ihtilaf sebebiyle hâkimin huzuruna çıktı. Hâkim, büyük sahabilerden Zeyd bin Sâbit’ti (r.a.). Zeyd’i bu vazifeye tayin eden de halifenin kendisiydi.
- Zeyd bir an kendini halifenin ağırlığı altında hissedip “Şöyle buyurun.” diyecek oldu. Hz. Ömer hiddetlendi. Oraya bir davalı olarak gidiyordu. Hâkimse, kendisine ayrı bir yer gösteriyordu. Ömer (r.a.), parmağını hâkime doğru çevirerek şu ibretli ikazda bulundu:

- “Huzurunda halife ile halktan birisi eşit olmadığı müddetçe, sen bu makama layık olamazsın! Hâkim, vazife başında iken halifenin değil, Allah’ın emrini ve hükmünü yerine getirmelidir.”

******

- Müslüman olsun olmasın, Hz. Ömer’in yanında herkes rahatlıkla hakkını arayabilir, şikâyetini dile getirebilirdi. Hattâ gerektiğinde valileri bile kendisine şikâyet edebiliyorlardı. Hz. Ömer, şikâyetin kimin hakkında yapıldığına değil, haklı olup olmadığına bakardı.
- Bu hususta halka açık açık tembihte bulunmuş ve şöyle demişti:
- “Ben, valileri size zulmetmeleri, malınızı haksız yere yemeleri için tayin etmiyorum. Onları, size İslamiyet’i öğretmeleri, aranızda adaletle hükmetmeleri ve işlerinizi güzelce yapmaları için vazifelendiriyorum.

Şayet onlardan bu hususlara aykırı hareket görürseniz, çekinmeden bana şikâyette bulunun ki hemen cezasını vereyim!”

- Bu sözler üzerine Müslümanlar arasından biri ayağa kalktı ve bir vali hakkında şikâyette bulundu:
- “Bana haksız yere yüz sopa vurdu!” dedi. Hz. Ömer meseleyi araştırdı. Haksız olduğunu tespit etti. Sonra valiyi çağırıp, şikâyet eden zata:
- “Haydi şimdi sen de ona vur!” diye emretti.
- Mısır Valisi Amr bin Âs da oradaydı. Söz istedi. İzin verilince de:
- “Ey müminlerin emîri! Şayet böyle bir şey yaparsanız, valilere bu çok ağır gelir. Sizden sonraki halifeler de bu âdeti devam ettirir!” dedi.
- Hz. Ömer bu gerekçeyi kabul etmedi:

- “Ben, Allah Rasûlü’nün bile kendi nefsi için aynı muameleyi yaptığını gördükten sonra, başkaları için bunu tatbikten nasıl yüz çevirebilirim?!”
- Amr bin Âs tekrar söz aldı ve:
- “Bize bıraksanız da biz onu razı etsek olmaz mı?” deyince, Hz. Ömer buna razı oldu. Şikâyet edilen vali birkaç dinar vererek dayak yiyen kişiyi razı etti.

İstişareye Verdiği Önem

- Hz. Ömer, bir devletin meşveretsiz idare edilemeyeceğine inanırdı. Bu maksatla bir “Şûra Meclisi” kurmuş, büyük sahabileri bu meclise üye yapmıştı. Zaman zaman bu meclisi toplantıya çağırır, onlara fikirlerini sorar, çoğunluğun görüşüne göre hareket ederdi.

Hz. Ömer Dönemindeki Fetihler:

- Hz. Ömer’in hilafeti döneminde fetihler büyük bir hız kazandı. Hz. Ebû Bekir devrinde başlanan Irak ve Suriye’nin fethi tamamlandı. İran ve Mısır fethedildi. İslam orduları kuzeyde Bizans hududuna, doğuda Horasan’a kadar dayandı. Hz. Ömer, fethedilen yerlere gönderdiği valilerle oralara İslam’ın adalet, fazilet ve güzelliklerini ulaştırdı.

Dini Konulardaki Hassasiyeti:

- Hz. Ömer, dinî meselelerde çok hassastı. Bilhassa tevhid inancına zarar verecek her şeyden uzak durur, halk arasında yanlış inançların yaygınlaşmasına mâni olurdu. Büyük İslam kumandanı Hâlid bin Velid'i de kumandanlıktan bu sebeple azlettiği rivayet edilir. Bu hadise şöyle olmuştu:
- Hz. Ömer, halife seçildiğinde İslam ordusu Suriye önlerindeydi. Kumandan da "Allah'ın kılıcı" unvanıyla meşhur Hâlid bin Velid'di. Hz. Ömer'in ilk icraatı bir mektupla Hâlid bin Velid'i kumandanlıktan azletmek oldu.
- Çünkü Hâlid bin Velid, girdiği her savaşta Allah'ın izniyle galip geliyordu. Bu durum, Müslümanlar arasında "Hâlid girdiği savaştan

mağlup çıkmaz.” gibi bir kanaatin yayılmasına sebep olmuştu. Bu ise, ihlas sırrını zedeliyordu. Çünkü neticeyi yaratan Allah’tı. İşte, Hz. Ömer bu anlayışı silmek, Hâlid olmadan da Allah’ın Müslümanları galip getireceğini anlatmak için onu azletti. Yerine Ebû Ubeyde bin Cerrah’ı tayin etti.

Kader Anlayışı:

- Hz. Ömer, dinî meselelerde ince bir anlayışa sahipti. Yukarıdaki hadise bunu gösterdiği gibi, Hz. Ebû Ubeyde bin Cerrah'la aralarında geçen şu hadise de buna işaret etmesi bakımından manidardır:
- Hz. Ömer, Şam'a gitmişti. Ebû Ubeyde bin Cerrah, Yermük yakınlarında onu karşıladı. Biraz sohbetten sonra Ebû Ubeyde, halifeye Şam'da veba olduğunu haber verdi.
- Hz. Ömer bunu duyar duymaz, orduya derhâl Medine'ye dönme emrini verdi. Hz. Ebû Ubeyde, bu emrin hikmetini anlayamamıştı.
- "Ey emîrü'l-müminîn! Allah'ın kaderinden mi kaçıyorsun?!" dedi.

- “Evet, Allah’ın kaderinden yine Allah’ın kaderine kaçıyorum. Ne dersin? Senin develerin olsaydı da, onları iki yamacı olan bir vadiye indirseydin, o yamaçlardan birinin bitkisi bol diğeri de otsuz olsaydı, sen develerini otlu yerde otlatmak isteseydin yine Allah’ın kaderiyle yapmış olmaz mıydın?”

Tevazusu:

- Ebû Ubeyde Hz. Beyt-i Makdis kalesini dört ay müddetle muhâsara etmişti. Kışın bastırmasıyla sulh teklif edildi. Kalenin ruhânî reisi tarafından, Tevrat'ın târif ettiği halle Hâlîfe Hz. Ömer gelmedikçe, bir müzâkereye girmeyecekleri, o geldikten sonra kalenin teslim edileceği Hâlîfe Hazretleri'ne bildirildiği zaman Hz. Ömer bu hususu istişâreden sonra Hz. Ali'yi yerine vekil bırakıp, maiyyetiyle yola çıktı. Bindiği devenin iki yanında biri kavrulmuş un, diğeri hurma dolu iki tulum, önünde bir su tulumu, arkasında bir yemek çanağı vardı. Konakladığı yerlerde sabah namazını kıldıktan sonra arkadaşlarına şöyle derdi:
- -"Elhamdülillah... Allahü Teâlâ bizi İslâm'la muazzez, îmanla mükerrem, ve Nebî-yi Zişan'le diğer ümmetlerden imtiyazlı kılmış,

dalâletten hak yola hidâyet etmiş, tefrikadan sonra takvâ üzere toplamış, kalplerimizi birleştirmiş ve bizi düşmanımıza gâlip kılmış, düşman memleketlerinde bizi yerleştirmiş ve birbirimize muhabbetli ihvan hâline getirmiş... Ey Allah'ın Kulları! Böyle bol nimet ve lütuflardan dolayı Cenâb-ı Hakk'a hamd ve senâ ediniz. Çünkü Allahü Teâlâ şükredenlere nimetlerini tamamlar ve ziyâde eder" der, çanağı kavrulmuş unla doldurup, üstüne hurmaları dizer; yemeğe dâvet eder; onlarla beraber yerdi...

- Nihâyet Hz. Halife İslâm ordusuna ulaştı. Müslümanlar yeniden dünyaya gelmiş gibi sevindiler. Birbirlerini tebrik ettiler.
- O gün öğle vakti askerlerin ricâsı ve Hâlîfe Hazretleri'nin iltiması üzerine Bilâl-ı Habeşî Hz., Hz. Peygamber'in vefâtından sonra ilk defa ezan okudu**.** **Allahü Ekber** deyince bütün Müslümanlar Asr-ı Saâdet'i

hatırlayıp cezbeye geldi. Gözyaşları sel olmuş, feryatlar âfâkı doldurmuştu.

- Namazı müteâkip yola çıkmadan önce Ebû Ubeyde ve yardımcıları Hz. Fâruk'a
- -"Deve yerine ata binseniz, eskisini çıkarıp yeni kaftan giyseniz" diye teklifte bulundular. Hz. Hâlîfe kabul etti: fakat, bir kaç dakika sonra attan indi; kaftanı çıkarıp eskisini giydi ve deveye bindi. Kaftanında on dört yama vardı. Ve:
- -*"Az kaldı emiriniz, rahvan at üzerinde yeni elbiselerle ucub ve kibirden helâk oluyordu. Vallahi ben Rasûlüllah'tan işittim,* ***"Kalbinde zerre miktarı kibir bulunan kimse cennete giremez****" buyurmuştu*", dedi.

Hz. Ömer'in Fazileti

- Rasulullah buyurdu ki
- لَوْ كَانَ نَبِيٌّ بَعْدِي لَكَانَ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ
- *"Benden sonra peygamber gelecek olsaydı o Ömer b. Hattab olurdu."*[4]

******

- قَالَ عُمَرُ لِأَبِي بَكْرٍ: يَا خَيْرَ النَّاسِ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ ،
- Hz. Ömer bir gün Hz. Ebû Bekir'e *"Ey Rasûlüllah'tan sonra insanların en hayırlısı"* diye hitap etti,

---

[4] Tirmizi.

- فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَمَا إِنَّكَ إِنْ قُلْتَ ذَاكَ فَلَقَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ يَقُولُ: «مَا طَلَعَتِ الشَّمْسُ عَلَى رَجُلٍ خَيْرٍ مِنْ عُمَرَ»

- Hz. Ebu Bekir ise ona şöyle dedi: -"Ya Ömer! Sen böyle diyorsun ama ben Rasûlüllah'tan senin hakkında *"Ömer'den daha hayırlı bir kimse üzerine güneş doğmadı"* dediğini işittim".[5]

---

[5] Tirmizi.

Hz. Ömer'in Vefatı:

- Hz. Ömer'in en büyük arzusu şehitlikti. Dualarında, "Ey Allah'ım!" derdi, "Senin yolunda ve Rasûl'ünün beldesinde ölmeyi arzuluyorum."
- Bu arzusuna nail oldu. Hicret'in 23. yılında, 63 yaşındayken Mescid-i Şerif'de sabah namazını edâ ederken Şu'be bin Muğiyre'nin Hıristiyan kölesi Ebû Lü'lüe iki başlı hançerle içeri hücum etti ve Hz. Ömer'i altı yerinden yaraladı. Kaçarken de on üç kişiyi daha yaraladı. Bunlardan yedisi şehid oldu. Müslümanlardan biri elbisesini çıkarıp katilin üzerine attı. Ebü Lü'lüe kaçamayacağını anlayınca, hançeriyle intihar etti.
- Hz. Ömer, Abdurrahman bin Avf'ı imâmete geçirmiş ve yere serilmişti. Hz. Hâlîfe katilin Ebû Lü'lüe olduğunu anlayınca:

- -“Elhamdülillah! Ölümüm bir kafir tarafından oldu” demiştir.
- Hânesine vardığında, oğlu Abdullah’ı, Rasûlüllah Efendimiz ile, Hz. Sıddık’ın yanına gömülmesine izin vermesi için, Hz. Âişe Vâlidemize gönderdi. Müsâade müjdesi gelince:
- -“Elhamdülillah! Benim için bundan mühim iş yoktu. Vefâtımda beni oraya götürün ve tekrar müsâade isteyin. Müsâade ederse oraya, şâyet müsâade etmezse Müslüman kabristanına nakledin” dedi.
- Ölüm döşeğinde Sahâbe-i Kirâm fevç fevç gelip, ziyâret ettiler ve birini kendine Hâlîfe tâyin etmesi teklifinde bulundular. O da:
- -“Bu husûsu Rasûlüllah’ın vefatında kendisinden hoşnut olduğu kimselere havâle ediyorum. Onlar kimi seçerlerse Hâlîfe o olsun” dedi.

- O sırada bâzıları oğlu Abdullah’ı Hâlîfeliğe teklif etmişlerse de, Hz. Ömer,
- “Abdullah Hâlîfe olamaz; ama rey vermek üzere Şûra’da bulunsun” diyerek, şuradaki zâtları dâvet etti. Şura Hz. Osman’ı Hâlîfe tâyin etti...
- Hz. Ömer daha sonra oğlu Abdullah’a:
- -“Başımı yastıktan al. Yere koy. Umulur ki Rabbim beni mağfiret eder. Vefatımdan sonra gözlerimi kapa ve kefenime yumuşak davran. Eğer Allah’ın merhametine mazhar olursam kefenim tebdil edilir. Eğer mazhar olmazsam, üstümdeki (kefenim) de soyulur” dedi ve:
- -“Gam çekme! Zira dünyada hiç bir şey bâkî ve dâim olmadığı gibi keder de dâim kalmaz” diye ilâve etti.
- Son nefesine kadar Kelime-i Şahadet ve zikrullah ile meşgul oldu.

Hikmetli Sözleri:

- Bu büyük sahabinin günümüze kadar gelen pek çok veciz ve ibretli sözü vardır. Bunlardan birkaçı şöyledir:
- “Sakın oturduğunuz yerden, ‘Allah’ım, rızkımı ver.’ deyip durmayın! Biliyorsunuz ki, gök ne altın yağdırır, ne de gümüş…”
- “İnsan evinde ailesine karşı çocuk gibi olmalı, dışarıda ise erkek gibi davranmalıdır.”
- “İnsanlara muhtaç olmamaya gayret ediniz. Böylece hem dininizi korursunuz, hem de insanların en kerimi olursunuz.”
- “Bana hatalarımı gösteren kimseden Allah razı olsun!”

Hz. Ömer Dönemindeki İdari Yenilikler:

- Hz. Ömer, halifeliği zamanında birçok idari yenilikler yapmıştı. Son olarak bunları maddeler hâlinde özetleyelim.
- Hazinenin gelir ve giderlerinin düzenlenmesi.
- Takvim başı olarak Hicret'in esas alınması.
- Mahkemelerin kurulması.
- Fethedilen bölgelerin vilayetlere taksimi.
- Cezaevi inşası.
- Emniyet teşkilatının kurulması.
- Ordunun harekât düzeninin tespiti.

- Kûfe, Basra, Musul gibi bazı şehir merkezlerinin tanzimi.
- Yabancıların İslam beldelerinde ticaret yapmalarına müsaade edilmesi.
- Kimsesiz ve düşkün olan Yahudi ve Hıristiyanlara maaş bağlanması.
- Sulama kanallarını açma faaliyetleri.
- Her camide vaaz ve nasihat âdetinin başlatılması.
- Şehirlerin su ihtiyacını karşılamak için kanalların açılması.
- “Emirü’l-Müminîn” unvanının kullanılması.
- İmam ve müezzinlere maaş bağlanması.